

Sote- ja maakuntaudistus

Hallituksen esitys 2.3.2017

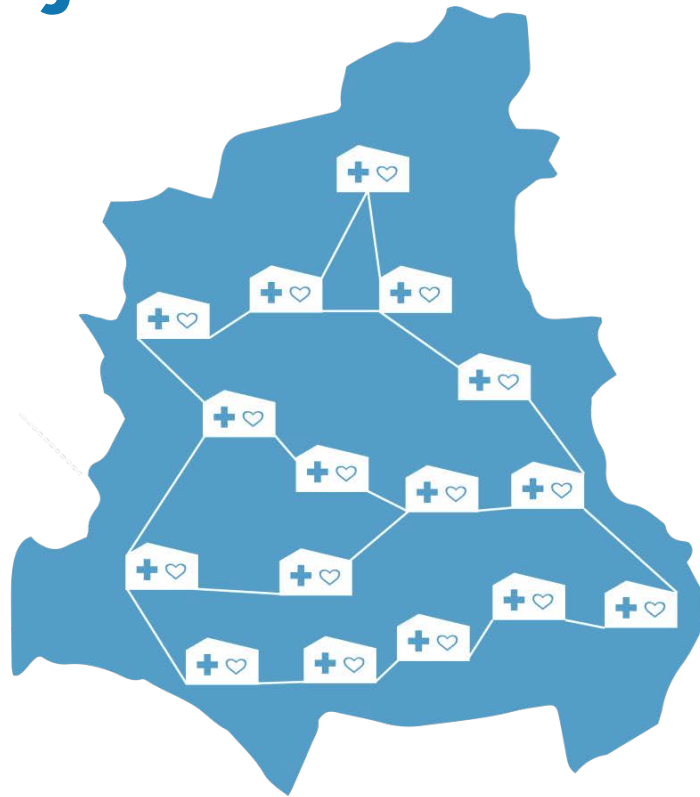
HALLITUKSEN
REFORMI

Vastuu yhdelle toimijalle

MAAKUNTA:

- järjestää ja rahoittaa sote-palvelut 2019 alusta

- vastaa, että palvelut on sovitettu yhteen, toteutetaan lähellä ja väestön tarpeiden mukaan yhdenvertaisesti

Uuden soten kulmakivet

1. Vahva järjestäjä

- 18 maakuntaa

2. Palvelujen integraatio

- Palvelut sovitetaan asukkaiden tarpeen mukaisiksi kokonaisuuksiksi
- oikea hoito ja palvelu sekä sen edellyttämä osaaminen oikeaan aikaan
- sujuva hoito- ja palveluketju väestön ja asiakkaiden tarpeen mukaan

3. Valinnanvapaus

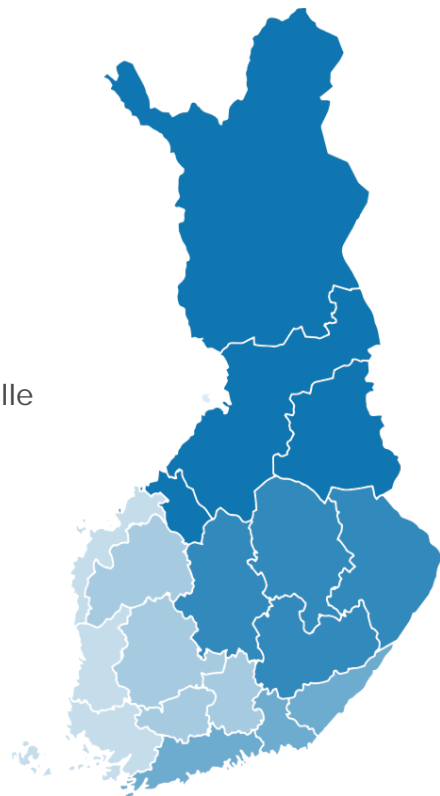
- tuki asiakaslähtöisyydelle, itsemääräämisoikeudelle ja kilpailun hyödyntämiselle

4. Kustannusten kasvun hillintä

- kasvun taittuminen 3 mrd eurolla vuoden 2029 loppuun mennessä
- oikea-aikainen palvelu
- parhaiden käytännöt ja vaikuttavimmat palvelu- ja hoitomuodot

5. Digitalisaatio

- Arki on digitalisoitu
- Tieto kulkee ja tietojärjestelmät ovat yhteentoimivia
- Tiedolla johdetaan

Uusi sote-rakenne 1.1.2019

Valtakunnallinen lupa- ja valvontaviranomainen

VALTIO

18

MAAKUNTAA

- Järjestämisvastuu
- Rahoitusvastuu
- Päättää palvelutasosta ja yhteistyösopimuksesta

5

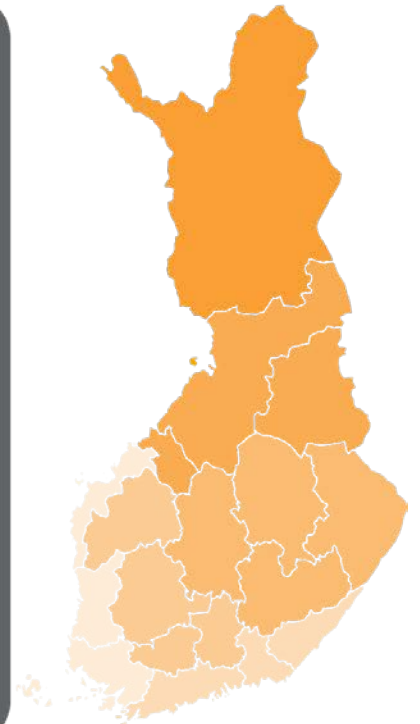
**SOTE-YHTEISTYÖ
-ALUEET**

KUNNAT

**Palvelun-
tuottajat:**

- julkiset
- yksityiset
- kolmas sektori

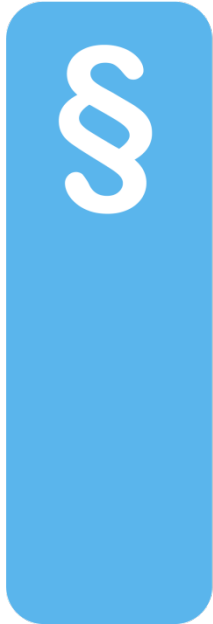
Lainsäädäntö

Sote- ja maakuntaudistuksen lainsäädäntö

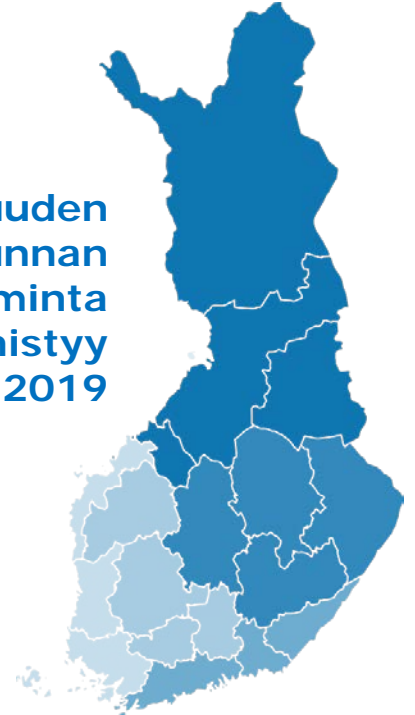
- Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaki
- Järjestämislain ja maakuntalain voimaantulolaki
- Maakuntalaki (perussäädös itsehallintoalueista)
- Maakuntajakolaki
- Maakuntien rahoituslaki (valtionrahoitus maakunnille)
- Uusi kunnan peruspalveluiden valtionosuuslaki
- Tuloverolain ja muun verolainsäädännön muutokset
- Vaalilain ja vaalirahoituslain sekä hallintolain, julkisuuslain, kielilain yms. hallinto-oikeudellisen ja informaatio-oikeudellisen yleislainsäädännön muutokset
- Viranhaltijoita, virka- ja työehtosopimusjärjestelmää sekä eläkejärjestelmää koskevat muutokset (henkilöstö)
- Hallinnon yleislakien muutokset

Maakuntalaki

- Maakunta on julkisoikeudellinen yhteisö, jolla on alueellaan itsehallinto
- Maakuntalaissa säädetään:
 - maakunnan tehtävistä
 - hallintorakenteesta
 - johtamisesta
 - taloudenhoidosta
 - päätöksenteosta
- Maakuntalain tarkoituksena on luoda edellytykset alueelliselle itsehallinnolle ja asukkaiden mahdollisuudelle osallistua ja vaikuttaa.

**18 uuden
maakunnan
toiminta
käynnistyy
1.1.2019**

Järjestämislaki

Järjestämislaille säädetään, millä tavoin maakunnan pitää järjestää asiakkaiden lakisääteinen sosiaali- ja terveydenhuolto.

- Laki koskee julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä, kehittämistä, ohjausta ja valvontaa.
- Lain tarkoituksena on edistää ja ylläpitää väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä varmistaa yhdenvertaiset, kustannusvaikuttavat ja tuottavuudeltaan hyvät sosiaali- ja terveystalvelut koko maassa.

Järjestämislaki

- Maakunta vastaa siitä, että sosiaali- ja terveystalvelujen sisältö, laajuus ja laatu ovat asiakkaiden tarpeen mukaisia.
- Talvelujen järjestäminen ja tuottaminen erotetaan. Maakunnan liikelaitos vastaa maakunnan omasta tuotannosta. Lisäksi talveluja voivat tuottaa julkiset, yksityiset ja kolmannen sektorin toimijat.
- Maakunta vastaa siitä, että talveluista muodostuu asiakkaille sujuvat kokonaisuudet ja talvelu- ja hoitoketjut.
- Maakunta laatii talvelustrategian ja antaa talvelulupauksen.
- Kunnat eivät enää järjestää tai rahoita sosiaali- ja terveystalveluja. Kuntien tehtävänä on edistää hyvinvointia ja terveyttä.

Voimaanpanolaki

**LAISSA
SÄÄDETÄÄN
MAAKUNTALAIN JA
SOTE-JÄRJESTÄMISLAIN
VOIMAANPANON
EDELLYTTÄMISTÄ
TOIMENPITEISTÄ:**

- Maakuntajako
- Väliaikaishallinto
- Henkilöstön asema
- Voimaantulo
- Omaisuusjärjestelyt
- Kunnallisveroa koskeva sääntely
- Toimeenpano

Maakunnan päätöksenteko, toiminta ja asukkaiden osallistuminen

VALTUUSTO
Maakuntastrategia

59-99
jäsentä

HALLITUS
Toiminnan, hallinnon ja
talouden käytännön

MAAKUNNAN MUUT TOIMIELIMET

MAAKUNTAJOHTAJA

MAAKUNTAKONSERNI

Järjestäjän
ja tuottajan
erottaminen

Liikelaitos

Yhtiötetty
toiminta

ASUKKAIDEN VAIKUTUSMAHDOLLISUUDET

- Suorat vaalit
- Aloiteoikeus
- Neuvoa-antava kansanäänestys
- Keskustelu- ja kuulemistilaisuudet
- Nuorisovaltuusto vanhus- ja vammais-neuvostot
- Vähemmistökielen vaikuttamistoimiin

VALTAKUNNALLISET PALVELUKESKUKSET (3):
ICT / talous ja henkilöstö, toimitilat ja kiinteistöt

Osallistuminen ja demokratia

- Maakunnan ylin päätösvalta on maakuntavaltuustolla
 - vaalirahoituksen raja on sama kuin eduskuntavaaleissa
 - toimintaa, hallintoa ja taloutta johtaa maakuntahallitus
 - uudeksi vaaliviranomaiseksi perustetaan maakuntavaalilautakunnat
- Maakuntavaalit samanaikaisesti kuntavaalien kanssa vuodesta 2021 lähtien
 - ensimmäiset maakuntavaalit kuitenkin presidentinvaalin yhteydessä 28.1.2018
 - maakunta vaaleissa yhtenä vaalipiirinä
 - maakuntavaltuusto päättää valtuutettujen määrän
 - maakunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä oikeus osallistua ja vaikuttaa
 - valtuusto hyväksyy maakuntastrategian

valtuutettuja
59-99

Henkilöstö

Maakuntien palvelukseen yli 215 000 työntekijää

HENKILÖTYÖVUOSIEN SIIRTYMINEN

SOSIAALI- JA
TERVEYDENHUOLLON
ORGANISAATIOT

190 kpl

200 000
henkilö-
työvuotta

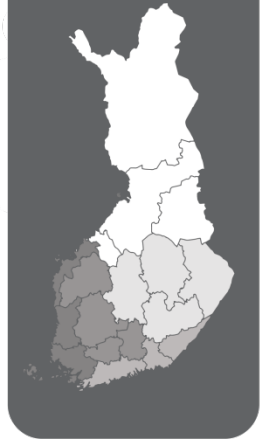
KAIKKI
JULKISET
ORGANISAATIOT

n.400

215 000
henkilö-
työvuotta

18

Henkilöstöjärjestelyt

- Maakuntien henkilöstöä koskeva sääntely kunnallisen palvelussuhdelainsäädännön soveltamisalaa laajentamalla.
- Maakunnat siirtyvät Kevan jäsenyhteisöksi.
- Maakuntien työnantajaedunvalvonnan järjestäminen:
 - KT Kuntatyönantajat toimii jatkossa myös maakuntien työnantajaedustajana (Kunta- ja maakuntatyönantajat KT)
 - Maakunnilla on niiden henkilöstömäärää ja taloudellista painoarvoa vastaava asema uudessa työnantajajärjestössä

Talous

Valtion ohjaus vahvistuu

Valtion talousohjauksen keskeiset välineet ovat julkisen talouden suunnitelma, valtion talousarvio ja maakuntia koskeva lainsäädäntö.

- Julkisen talouden suunnitelmassa yhdistetään maakuntien tehtävät ja rahoitus.
- Valtion ohjausta sosiaali- ja terveydenhuollossa vahvistetaan.
- Valtioneuvosto vahvistaa joka neljäs vuosi strategiset tavoitteet.
- Valtioneuvosto voi päättää maakuntia sitovasti sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteen kehittämistä, laajakantoisista investoinneista ja tietojärjestelmäpalveluista.
- Maakunnan on laadittava sosiaali- ja terveydenhuollon palvelustrategia osana maakuntastrategiaa.
- VM voi käynnistää maakunnan arviointimenettelyn, jos maakunnan kyky järjestää lakisääteisiä palveluja on vaarantunut.

Maakuntien rahoitus

Valtio rahoittaa maakuntien toiminnan. Lisäksi maakunnat saavat asiakas- ja käyttömaksutuloja. Maakunnat voivat ottaa myös lyhytaikaista lainaa.

- Maakunta päättää itsenäisesti yleiskatteellisen rahoituksensa käytöstä.
- Maakunnat saavat laskennallista valtion rahoitusta asukasmäärän ja asukkaiden sote-palvelutarpeiden sekä olosuhdetekijöiden perusteella.
- Maakunnat saavat rahoitusta myös hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen.
- Vuosina 2019–2023 valtion rahoituksessa siirrytään menoperusteisesta rahoituksesta tarveperusteiseen rahoitukseen.
- Rahoituksen määräytymisperuste muuttuu toteutuneista kustannuksista laskennallisiin kustannuksiin.
- Maakuntien valtion rahoitusta tarkistetaan vuosittain ja kohdentamisperusteita arvioidaan vähintään neljän vuoden välein

Maakuntien rahoitus

VALTION RAHOITUKSEN MÄÄRÄYTYMINEN

89%

TARVE-
PERUSTEINEN
RAHOITUS

85,687 %

ikä rakenne ja
palvelutarve

1,500 %

asukastiheys

1,400 %

vieraskielisyys

0,300 %

kaksikielisyys

0,113 %

saaristoisuus

10%

ASUKASLUKU-
PERUSTEINEN
RAHOITUS

1%

HYTE-
RAHOITUS

VEROTULOJEN SIIRTO KUNNILTA

**MAAKUNTIEN
TEHTÄVIEN
RAHOITUS**

**17,7
mrd€**

**Kunnilta maakunnille
siirtyvien tehtävien
kokonaiskustannus**

11,3 mrd€

**Kunnallisveroprosentteja
alennetaan 12,5
prosenttiyksiköllä**

0,5 mrd€

**Kuntien osuutta
yhteisöverosta vähennetään**

5,9 mrd€

Valtionosuuksista siirretään

Kuntien valtionosuudet ja kuntakohtaiset vaikutuslaskelmat

- Verotulojen ja valtionosuuksien siirto yhdistettynä merkittäviin kustannuseroihin johtaa suuriin muutoksiin kunnan taloudessa.
- Muutoksia tasataan kunnan peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmää uudistamalla.
 - Kustannusten ja tulojen siirron aiheuttamia epätasapainoja rajoitetaan.
 - Verotuloihin perustuvan valtionosuuksien tasauksen tasauslisää korotetaan ja tasausvähennystä pienennetään.

OMAISUUDEN SIIRTO KUNNILTA MAAKUNNILLE

Lakisääteisten kuntayhtymien omaisuus siirretään varoineen, velkoineen ja sitoumuksineen maakunnille

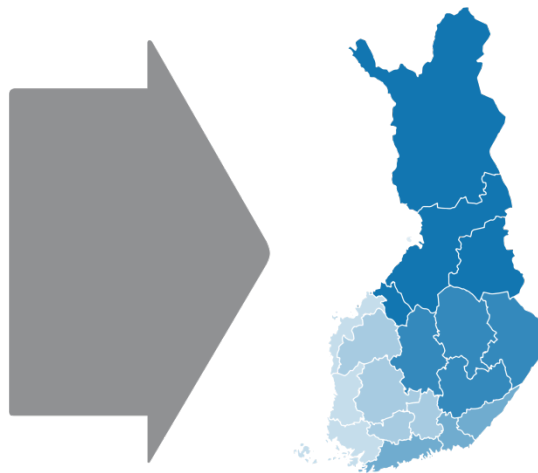
Järjestämävastuun siirtoon liittyvä irtaimisto siirtyy maakunnille

Kunnan jäsenosuus ja omaisuuden arvo kunnan taseesta poistuu ja peruspääomaa alennetaan vastaavalla määrällä

Kunnan järjestämän perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon, sosiaalitoimen ja pelastustoimen käytössä olevat tilat maakunta vuokraa vähintään 3 vuodeksi. Mahdollisesti tyhjilleen jäävien kiinteistöjen riski ei jää yksittäiselle kunnalle.

Sosiaali- ja terveystalvet

Maakunta vastaa palvelujen yhteensovittamisesta

- Maakunta vastaa siitä, että sosiaali- ja terveyspalvelut ovat yhteen sovitettuja kokonaisuuksia ja ne toteutetaan väestön tarpeiden mukaan lähellä asiakkaita.
- Erityisesti paljon palveluja käyttäville annetaan ohjausta ja tehdään laaja-alainen palvelutarpeen arvio ja asiakassuunnitelma.
- Kaikki rahoitus kulkee maakunnan kautta palvelujen tuottajille.
- Palveluntuottajien on noudatettava maakunnan määrittelemiä palvelukokonaisuuksia ja -ketjuja. Palveluntuottajien on osaltaan varmistettava, että palvelujen integraatio toteutuu.
- Maakunta vastaa siitä, että tietojärjestelmät toimivat yhteen.

PALVELUJEN INTEGRAATIO

Maakunnan liikelaitos ja yhtiö

- Maakunta voi tuottaa palvelut itse, yhteistoiminnassa muiden maakuntien kanssa tai ostopalveluina.
- Palvelun tuottajana voi toimia maakunnan liikelaitos, osakeyhtiö, yhteisö, yhdistys, osuuskunta, säätiö ja itsenäinen ammatinharjoittaja.

Maakunnan liikelaitos

- vastaa maakunnan omasta palvelujen tuotannosta (ei markkinoilla)
- viranhaltijat voivat tehdä viranomaispäätöksiä ja käyttää julkista valtaa.
- tuottaa asukkaille sote-palvelut myös silloin, jos niitä ei ole muuten saatavilla.
- voi tuottaa myös muita maakunnan tehtäviin liittyviä palveluja.

Maakunnan yhtiö

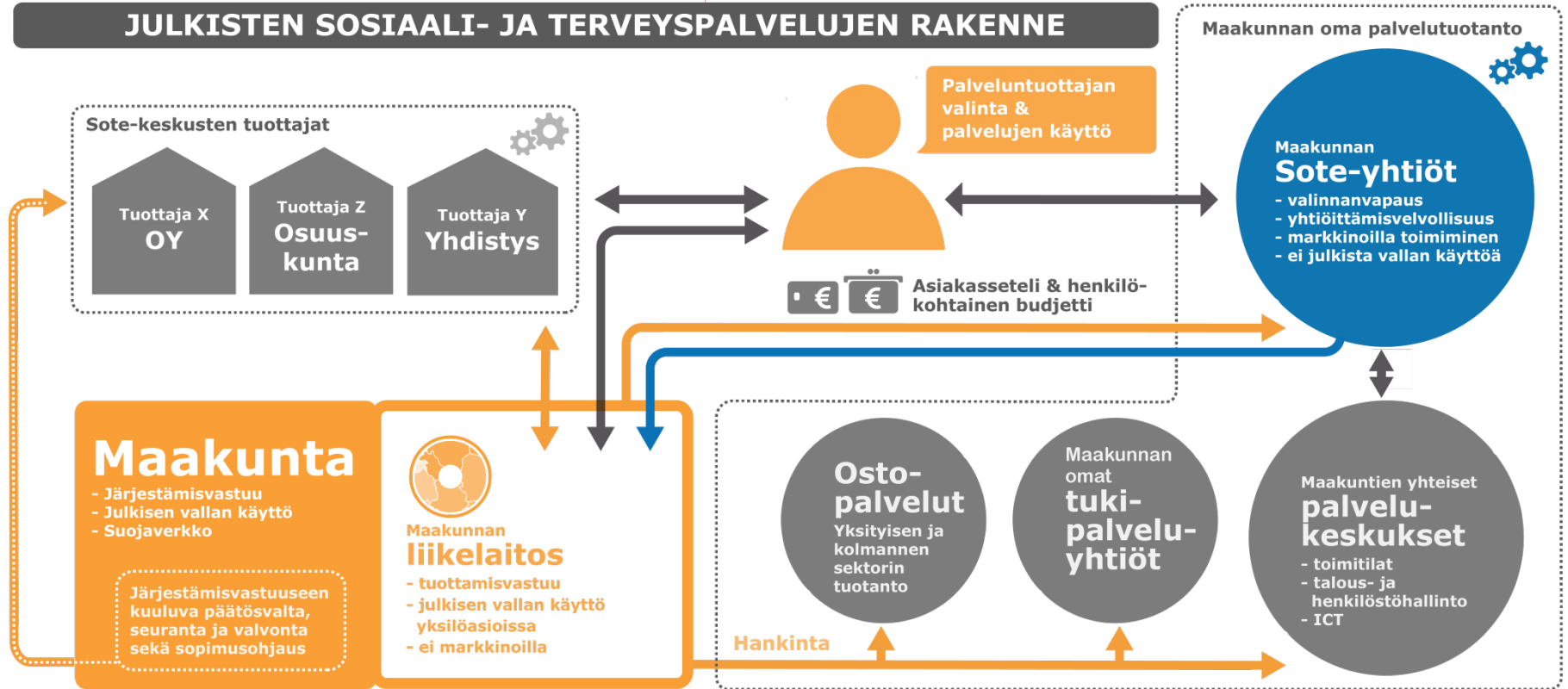
- Maakunnan pitää yhtiöittää tuottamansa palvelut silloin, kun maakunta
- hoitaa sote-tehtäviä kilpailutilanteessa markkinoilla ja palvelut ovat asiakkaan valinnanvapauden piirissä.

Palvelujen tuottaminen

- Maakunnan palvelustrategia: mitä palveluja asukkaille tarjotaan ja miten sovitetaan yhteen valinnanvapauden piirissä olevat palvelut ja muut sosiaali- ja terveyspalvelut.
- Myös palveluntuottajan on varmistettava, että palvelukokonaisuudet toteutuvat ja palveluketjut toimivat sovitusti.
- Maakunnan palvelustrategiassa on määriteltävä, mikä osa hankinnoista kilpailutetaan innovatiivisuutta ja kustannusvaikuttavuutta parantavien uusien ratkaisujen kehittämiseksi.
- Uusi laki sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamisesta (ns. palveluntuottajalaki) säätelee maakunnan tuottamia sosiaali- ja terveyspalveluja sekä yksityisiä sosiaali- ja terveyspalveluja.
 - Lailla halutaan varmistaa asiakkaan ja potilaan turvallisuus sekä laadultaan hyvät palvelut. Lisäksi halutaan vähentää yrittäjien hallinnollista taakkaa.

JULKISTEN SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUJEN RAKENNE

Julkinen palvelulupaus

- Maakunnan julkisesti ilmoitettu palvelulupaus antaa maakunnan asukkaille tietoa siitä, miten palvelut toteutetaan ja toteutuvatko ne lupauksen mukaisesti.
- Palvelulupauksen kautta asukkaiden on myös mahdollista antaa palautetta ja tehdä ehdotuksia, jotka parantavat palveluja käytännössä.
- Palvelulupaus ei koskisi laajemmin sosiaaliturvaa.
- Palvelulupaus ei ole oikeudellisesti sitova.

Erilaisia keinoja asukasosallisuuteen

- Osallistumista ja vaikuttamista voidaan edistää
 - erityisesti järjestämällä keskustelu- ja kuulemistilaisuuksia sekä selvittämällä asukkaiden mielipiteitä ennen päätöksentekoa.
 - valitsemalla palvelujen käyttäjien edustajia maakunnan toimielimiin, sekä suunnittelemalla ja kehittämällä palveluja yhdessä palvelujen käyttäjien kanssa.
 - järjestämällä mahdollisuuksia osallistua maakunnan talouden suunnitteluun ja tukemalla asukkaiden, järjestöjen ja muiden yhteisöjen oma-aloitteista asioiden suunnittelua ja valmistelua.
- Aloiteoikeus, kansanäänestysaloite ja vaikuttamistoimielimet

Asukkaiden kielelliset oikeudet

- Kielelliset oikeudet turvataan. Asiakkaalla ja potilaalla on oikeus käyttää kansalliskieliä, eli suomen tai ruotsin kieltä, tulla kuulluksi ja saada asiakirjat hallintoasioissa suomeksi tai ruotsiksi. Oikeus saamen kielen käyttöön viranomaisissa koskee lähinnä saamelaisten kotiseutualuetta.
- Asiakkaan ja potilaan osallistuminen on turvattava myös tilanteissa, joissa asiakkaalla tai potilaalla ja henkilöstöllä ei ole yhteistä kieltä tai henkilö ei esimerkiksi aisti- tai puhevamman vuoksi voi tulla ymmärretyksi.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

- Kunnat vastaavat hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä.
 - muun muassa varhaiskasvatus ja koulutus, liikuntamahdollisuudet, ruoka- ja kulttuuripalvelut, kaavoitus ja liikennejärjestelyt.
- Tukena järjestöt ja muut yhteistyökumppanit.
- Hyvästä työstä kannustimia kunnille.
- Maakunnat edistävät hyvinvointia ja terveyttä omassa toiminnassaan.

Palvelukeskukset

- Maakunnille perustetaan yhteisiä valtakunnallisia palvelukeskuksia, joihin keskitetään maakuntien tarvitsemia tukipalveluja. Lisäksi maakunnat voivat perustaa kuntien tai muiden julkisen sektorin yhteistyökumppanien kanssa yhteisiä tukipalveluja.
- Valtakunnallisesti organisoituja tukipalveluita ovat:
 1. Toimitila- ja kiinteistöhallinnon palvelukeskus
 2. Tieto- ja viestintätekniisten palvelujen palvelukeskus
 3. Talous- ja henkilöstö-hallinnon palvelukeskus
- Palvelukeskukset tuottavat tukipalveluita maakunnille sekä maakuntien tytäryhteisöille.
- Palvelukeskukset eivät tuota palveluita maakuntien markkinoilla toimiville tuotantoyhtiöille tai valinnanvapauden piirissä oleville yksityisen sektorin toimijoille lukuun ottamatta ICT-palvelukeskuksia.

SOTE- JA MAAKUNTAUUDISTUKSEN AIKATAULU

STM / 03/2017

2016

- Sote-uudistuksen ja maakuntien perustamisen lakiluonnokset lausunnolle 8/2016

2017

- Maakuntalaki ja sote-järjestämislaki eduskunnalle 3/2017

- Valinnanvapautta sekä maakuntien muita tehtäviä koskevat lakiluonnokset lausunnolle 1/2017 ja esitykset eduskunnalle keväällä 2017

- Väliaikaishallinto alkaa valmistella toiminnan käynnistämistä 7/2017

- Monikanavaisen sote-rahoituksen yksinkertaistamista koskevat lakiluonnokset 2017 aikana

2018

- Ensimmäiset maakuntavaalit tammikuussa 2018 presidentin vaalien yhteydessä

2019

- Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen siirtyy uusille maakunnille 1.1.2019

- Valinnanvapautteen ja monikanavarahoitukseen liittyvät lait voimaan 1.1.2019. Mahdollinen siirtymäaika